

**TER BESLUITVORMING EN
ONDERTEKENING**

Nota actief openbaar

Ja

Onze referentie

2025-0000017586

Datum

10 januari 2025

Opgesteld door

■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Samengewerkt met

Bijlage(n)

2

Aan
Van

mBZK en Stas DKr
CZW

nota

Reactie op het rapport van Amnesty International over
etnisch profileren

Aanleiding

Amnesty International Nederland (hierna: Amnesty) heeft een rapport geschreven over etnisch profileren door de overheid in Nederland 'etnisch profileren is een overheidsbreed probleem'. De reactie daarop is in concept gereed.

Geadviseerd besluit

Graag uw akkoord (M BZK en S BZK) en vervolgens ondertekenen (M BZK) van deze brief zodat deze voorafgaand aan het commissiedebat over mensenrechten, discriminatie en racisme op 29 januari aan de Tweede Kamer kan worden verzonden.

Kern

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft uw ambtsvoorganger op 4 april 2024 per brief verzocht om met een kabinetsreactie te komen op dit rapport. Met deze brief voldoet u aan dat verzoek.

Het rapport van Amnesty ziet op het optreden van de politie, de douane en de Koninklijke Marechaussee, op risicoselectie met het oog op fraudebestrijding door diensten als de Belastingdienst, dienst Toeslagen, UWV en DUO en op institutionele discriminatie op de werkvloer van het Rijk, zoals werd vastgesteld bij het ministerie van BZ. Het rapport ziet dus grotendeels op onderwerpen/organisaties waarvoor andere departementen verantwoordelijk zijn. Omdat er niet één departement is dat wordt aangesproken maar een heel aantal (en zelfs de hele rijksoverheid), is de minBZK toch de aangewezen bewindspersoon om de reactie op het rapport te verzenden, vanwege de coördinerende rol in de rijksbrede aanpak van discriminatie.

De kabinetsreactie is opgesteld mede namens de minister van Justitie en Veiligheid, de minister van Defensie, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister van Asiel en Migratie, de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering en de staatssecretarissen van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst en Toeslagen en Douane. Vanwege de omvang van het rapport en de reacties, heeft de beantwoording enige tijd op zich laten wachten. Het rapport van Amnesty leidt niet direct tot nieuw beleid. Er lopen al allerlei trajecten om etnisch profileren aan te pakken, die soms overeenkomen met de aanbevelingen van Amnesty. Met sommige aanbevelingen zijn de

betrokken departementen het niet of slechts ten dele eens. Voor het overige kunnen de inzichten uit het rapport worden betrokken bij nieuwe maatregelen. CZW wil naar aanleiding van dit rapport ook het gesprek aangaan met de andere departementen en uitvoeringsdiensten over gezamenlijke uitgangspunten en de vereisten die uit de wetgeving en jurisprudentie volgen.

Onze referentie

2025-0000017586

Datum

28 oktober 2024

Nu de Tweede Kamer heeft verzocht om verzending van de brief voorafgaand aan het Commissiedebat, stelt CZW voor om de brief te verzenden na akkoord van alle betrokken bewindspersonen, zonder agendering in de MR. CZW meent dat dit mogelijk is omdat de brief mede namens negen ministers en staatssecretarissen wordt verzonden, waaronder bewindspersonen van NSC, VVD en PVV. Bovendien geeft de brief alleen lopend beleid weer.

De brief wordt gelijktijdig voorgelegd aan de overige betrokken bewindspersonen, met het zelfde advies. SZW, OCW, JenV, VZ en FIN hebben laten weten ambtelijk akkoord te zijn met verzending zonder agendering in de MR.

Toelichting

Amnesty beoogt in het rapport de risico's op etnisch profileren en discriminerende controles door verschillende overheidsorganisaties in samenhang uiteen te zetten. Daarnaast geeft het rapport een overzicht van de maatregelen die, volgens Amnesty, nodig zijn voor een effectieve aanpak van etnisch profileren en discriminerende controles.

In de kabinetsreactie wordt een algemene reflectie gegeven op het rapport van Amnesty en worden de maatregelen die het kabinet al treft en de verdere inzet van het kabinet om etnisch profileren te voorkomen uiteengezet. Het kabinet onderschrijft met de kabinetsreactie de stelling in het rapport dat de overheid een belangrijke taak heeft om discriminatie verder aan te pakken.

BZK-punten in de kabinetsreactie:

- Normstelling in de Grondwet en de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb). Er wordt een melding gemaakt van het onderzoek dat BZK intern uitvoert naar uitbreiding van de Awgb naar al het overheidshandelen (nu is deze wet slechts op een klein deel van het overheidshandelen van toepassing. Dat wil niet zeggen dat de overheid mag discrimineren: het verbod daartoe volgt uit de Grondwet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur).
- Daarnaast wordt vermeld dat het College voor de Rechten van de Mens het document "Discriminatie door risicoprofielen – Een mensenrechtelijk toetsingskader" heeft opgesteld om etnisch profileren in de praktijk te helpen voorkomen. Het College voert momenteel een update uit van dat toetsingskader. De verwachting is dat dit nieuwe toetsingskader begin 2025 uitkomt. Zodra het nieuwe toetsingskader verschijnt, zullen de eventuele gevolgen voor het beleid van de overheid opnieuw worden bekeken.
- Het kabinet werkt aan een volgende versie van het Algoritmekader voor de overheid. Dit biedt een handzaam overzicht van de belangrijkste wettelijke normen en eisen ten aanzien van AI en algoritmes, met een vertaling naar praktische maatregelen.
- BZK wijst in de kabinetsreactie op het belang van een brede discriminatietoets vanaf de start bij de inzet van algoritmes en AI. Daarbij

valt niet alleen te denken aan de data protection impact assessment (DPIA) als persoonsgegevens worden verwerkt, maar ook aan een bredere mensenrechtentoets, bijvoorbeeld door het doen van een Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA). Het kabinet wil een mensenrechtentoets voor specifieke typen algoritmes meer bindend maken.

Onze referentie
2025-0000017586
Datum
28 oktober 2024

- Transparantie over de inzet van algoritmes en AI door de overheid kan via vermelding in het algoritmeregister. Verder nog relevant in het kader van transparantie en algoritmes is dat de ministeries van JenV en BZK de mogelijkheden onderzoeken om de individuele transparantie van algoritmegebruik bij besluitvorming in de zin van de Awb te bevorderen.
- Amnesty stelt dat verantwoording belangrijk is, onder meer aan internationale (verdrags)organisaties. BZK verwijst hiervoor naar de kabinetsreactie op de jaarlijkse rapportage van het College voor de Rechten van de Mens (CRM) 2022. In die jaarrapportage reflecteert het CRM onder andere op de wijze waarop Nederland rapporteert over de naleving van mensenrechtenverdragen en opvolging geeft aan aanbevelingen van verdragscomités. Het kabinet heeft daarop toegezegd jaarlijks een kabinetsbrief te versturen over ontwikkelingen op het gebied van verdragsrapportages, waaronder over de opvolging van aanbevelingen.
- De Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme heeft als onderdeel van haar opdracht de taak om alle (semi)overheidsinstanties en uitvoeringsinstanties door te lichten op (risico's op) discriminatie en etnisch profileren in de werkwijze en organisatiecultuur. De Staatscommissie heeft daarvoor een doorlichtingsinstrument ontwikkeld, waarmee uiteindelijk overheidsorganisaties zichzelf kunnen doorlichten op discriminatie van burgers bij de uitvoering van taken en diensten. Dit voorjaar is de Staatscommissie gestart met een pilot met dit instrument samen met de Douane, DUO en de gemeente Arnhem.
- De Staatscommissie doet tevens onderzoek naar de toepasbaarheid in Nederland van de public sector equality duty die in het Verenigd Koninkrijk en Ierland is ingevoerd. Het betreft een verplichting voor alle (semi)overheidsinstellingen om jaarlijks te rapporteren over de wijze waarop zij het recht op gelijke behandeling hebben beschermd en gerealiseerd in wetgeving, beleid en praktijk. De Staatscommissie komt voor 1 mei 2026 met haar eindrapport met aanbevelingen voor het kabinet. Tussenrapportages van de diverse deelonderzoeken worden in de loop van 2025 verwacht.
- Amnesty beveelt in haar rapport verder aan dat er voldoende middelen beschikbaar worden gesteld voor toezichthouders zodat zij de capaciteit hebben om mogelijk discriminerende werkwijzen te onderzoeken, en klachten en signalen adequaat te behandelen. Hier wordt verwezen naar de laatste evaluatie van de Wet College voor de rechten van de Mens waarin het CRM door de recente extra middelen (toegekend in het kader van de aanpak van de aanpak institutioneel racisme), een goede financiële basis heeft om de beoogde maatschappelijke impact te realiseren. Verder wordt verwezen naar de financiering van de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en de lokale aanpak van discriminatie. Vanaf 2024 is er structureel € 2,5 miljoen extra voor preventie van discriminatie. Dit bedrag is via een decentralisatie-uitkering in de meicirculaire aan

gemeenten uitgekeerd. Daarnaast werkt het ministerie van BZK aan een herziening van het stelsel van ADV's, met onder meer als doel om de huidige knelpunten in de financiering van de ADV's weg te nemen.

Onze referentie
2025-0000017586
Datum
28 oktober 2024

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Concept kabinetsreactie op het rapport van Amnesty International	
2	Rapport van Amnesty International over etnisch profileren	